

БИБЛИОТЕКА
•СЪВРЕМЕННИ СВИДЕТЕЛИ•

В Зографската издателска поредица
Библиотека • Съвременни свидетели •
се публикуват текстове на наши
съвременници, които със слово и живот
свидетелстват за неизменното и вечно
ново предание на Христовата Църква

© За гръцкото издание: Ἱερὸν Ἠσυχαστήριον «Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης ὁ
Θεολόγος»

57006 Βασιλικά Θεσσαλονίκης – Ἑλλάς

Света обител „Свети евангелист Иоан Богослов“

57006 Βασιлика, Солунско, Гърция

Тел.: +30 23960 41320, факс: +30 23960 41594

© За българското издание: Зографска света обител

Издава: Фондация „Наследство на Зографската света обител“

Превод от гръцки език: Иеродиякон Атанасий Зографски

Графично оформление: Милена Вълнарова

Графични рисунки: Деница Ганчева

През 2019 г. преводът от гръцки език бе ревизиран

Заглавие на оригинала:

ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΑΪΣΙΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ

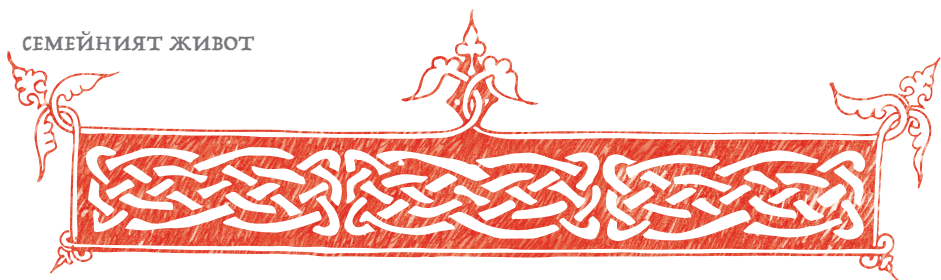
ΛΟΓΟΙ, τ. Δ΄

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΖΩΗ, 2002

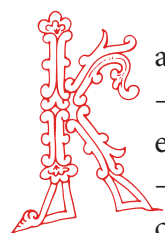
ISBN: 978-954-770-455-8

СЪДЪРЖАНИЕ

Предисловие.....	6
Младите пред двата пътя на живота.....	14
ЧАСТ ПЪРВА. КАК ДА СЕ ЗАПАЗИ СЕМЕЙСТВОТО.....	29
ГЛАВА ПЪРВА. За едно хармонично семейство.....	30
ГЛАВА ВТОРА. Семейството се спасява с търпение	38
ЧАСТ ВТОРА. РОДИТЕЛИТЕ И ТЕХНИТЕ ЗАДЪЛЖЕНИЯ.....	49
ГЛАВА ПЪРВА. Създаването на деца	50
ГЛАВА ВТОРА. Ролята на майката за възпитанието на децата.....	65
ГЛАВА ТРЕТА. Отговорността на родителите за възпитанието на децата	75
ЧАСТ ТРЕТА. ДЕЦАТА И ТЕХНИТЕ ЗАДЪЛЖЕНИЯ.....	97
ГЛАВА ПЪРВА. Децата, техните радости и трудности	98
ГЛАВА ВТОРА. Уважението и обичта на децата към родителите ..	108
ЧАСТ ЧЕТВЪРТА. ДУХОВЕН ЖИВОТ	119
ГЛАВА ПЪРВА. Духовният живот в семейството.....	120
ГЛАВА ВТОРА. Труд и духовен живот	135
ГЛАВА ТРЕТА. Въздържание в ежедневния живот	145
ЧАСТ ПЕТА. ИЗПИТАНИЯТА В ЖИВОТА НИ	157
ГЛАВА ПЪРВА. „Преминахме през огън и вода...“	158
ГЛАВА ВТОРА. Болестта.....	171
ГЛАВА ТРЕТА. Инвалидността е благословение от Бога.....	190
ГЛАВА ЧЕТВЪРТА. Духовните закони	198
ЧАСТ ШЕСТА. СМЪРТТА И БЪДЕЩИЯТ ЖИВОТ	205
ГЛАВА ПЪРВА. Отношението към смъртта.....	206
ГЛАВА ВТОРА. За да не скърбите, както и другите, които нямат надежда.....	215
ГЛАВА ТРЕТА. Животът след смъртта	221
Речник на характерни изрази и думи, използвани в Словата на Преподобни Паисий Светогорец	232

ГЛАВА ВТОРА

**СЕМЕЙСТВОТО СЕ СПАСЯВА
С ТЪРПЕНИЕ**

Какво прави сестра ти? Как я карат с нейния съпруг?

– Отче, научавам, че има трудности, но тя търпи, а когато е необходимо, дърпа и него напред.

– Така е. Когато два вола са в един впряг и единият е малко слаб или мързелив, тогава другият полага повече усилия, дърпа и влачи и първия със себе си. Виждаш ли? Живеят в света, но се усъвършенстват духовно. Вие тук сте като принцеси. Представи си една майка, която има четири деца; едното е бавноразвиващо се, другото е душевноболно, третото има средиземноморска анемия, четвъртото скита по улиците до среднощ. А отделно си има други мъки със съпруга си поради неговия характер. И търпи толкова неща, без да казва нито дума; иде ѝ да се пръсне от мъка, а няма на кого да изкаже болката си, защото някои неща не могат да се казват извън семейството. Може примерно мъжът да става, да тръгва и дори за прехрана да не ѝ оставя пари. И няма пари горката да плати дори наема, и искат да я изгонят от къщата. Принуждава се да работи където и да е, да се сблъсква с опасности и ми казва: „Помоли се да се избавя поне от тия опасности!“ Или пък мъжът ѝ е пияница и не работи и тя се принуждава да работи, да чисти стълбища по жилищните блокове, а онзи отива в кръчмата. Връща се пиян посред нощ, бие я и ѝ иска парите, които е взела или отива сам да ги вземе от работодателите ѝ. Ах, това е мъченичество!

И някои жени имат грехове и по този начин ги изплащат.

Но има и такива, които не са сгресли. Те ще получат чиста отплата заради мъките, които преживяват. Познавам една майка, която беше ангелче, много добра душа, най-доброто, най-кроткото дете в семейството, а на какъв нехранимайко попадна! Как се подлъгаха родителите ѝ! Омъжи се за един пияница, който бил хулиган от малък. Баща му пиел и той възприел същия навик. И горката се принуждава да работи на чужди хора, претрепва се от работа, а онзи я бие и я заплашва с нож. Колко пъти ѝ казва: „Ще те заколя“! Постоянно живее в страх да не я заколи. Мъченичество! Има и четири деца. Родителите ѝ стигнаха дотам, че я карат да се разведе, а тя им отговаря: „Мисля още да потърпя“, и търпи. Разбирате ли? Нито Патерик е чела, нито жития на светиите, обаче търпи. Веднъж я попитах: „Добре де, децата не се ли намесват?“ „Още са петнайсет-шестнайсет годишни“, каза ми. „Нека отидат войници и после ще го озаптят!“ Значи, докато отидат войници, тя ще яде бой!

Търпението облагодатява човека

- Отче, как да се отнасям с другия, когато той е нервиран?
- С търпение!
- А ако нямам търпение?
- Да отидеш да си купиш! Продават в супермаркета!... Виж, когато другият е ядосан, каквото и да му кажеш, няма резултат. Най-добре в момента да замълчиш и да си казваш наум молитвата¹². С помощта на молитвата той ще утихне, ще се успокои и после ще можеш да се разбереш с него. Нали виждаш, че и рибарите не отиват за риба, ако морето не е тихо; чакат търпеливо, докато времето се оправи.
- Отче, на какво се дължи нетърпението у хората?
- На това, че... имат много мир у себе си¹³! Бог е основал човешкото спасение на търпението. *Който претърпи докрай, ще бъде*

¹² Т.е. Иисусовата молитва. – Б. пр.

¹³ Старецът казва това иронично. – Б. пр.

спасен (Мат. 10:22), се казва в Евангелието. Затова Бог дава на хората трудности, различни изпитания, за да се упражняват в търпението.

Търпението започва от любовта. За да търпиш другия, трябва да му съчувстваш. И много пъти виждам как семейството се спасява чрез търпението. Виждал съм как диви зверове се превръщат в агънца. С доверието в Бога нещата намират своя постепенен и духовен завършек. Веднъж, когато живеях в манастира „Стомион“, видях една жена от Коница, чието лице светеше. Тя беше майка на пет деца. После си спомних коя е. Мъжът ѝ беше дърводелец и често пъти работеха заедно с моя майстор¹⁴. Една дума само да му кажеха домакините, например: „Майстор Яни, може би това тѣй да го направим?“, превръщаше се в звяр. „На мен ли ще ми се правите на учители?“, казваше им. Трошеше си инструментите, хвърляше ги и си отиваше. След като в чужди домове зарязваше работата си и чупеше всичко, представяш ли си какво е правел у дома си? Та тази беше жената на майстор Яни. С тоя човек, с когото не можеш и ден да прекараш заедно, тя живееше години. Всеки ден преживяваше мъчение и въпреки това приемаше всичко с много доброта и търпение. Понеже знаех положението в дома ѝ, когато я срещнех, я питах: „Какво прави господин Яни? Работи ли?“ „Е, кога работи, кога малко почива!“ „Как я карате?“ „Много добре, отче!“, казваше ми. И го казваше от сърце. Не слагаше в сметката това, че онзи си чупеше инструментите – и то скъпи инструменти, – нито че тя горката се принуждаваше да работи на чужди хора, за да свържат двата края. Виждате ли с какво търпение, с каква доброта и с какво благородство приемаше всичко! И не го обвиняваше ни най-малко! Затова Бог ѝ даде благодат и лицето ѝ сияеше. Изгледа и петте си деца и станаха много добри хора. Успя да задържи и децата си.

– Отче, как е можела да оправдава мъжа си?

– С някой добър помисъл: „Мъж ми е, казваше, ще каже и някоя тежка дума. И аз, ако бях на неговото място, може би щях да правя същото“. Изпълняваше Евангелието, затова Бог ѝ

¹⁴ Старецът като мирянин е бил дърводелец. – Б. изд.

пращаше Своята благодат. И ако светските хора имат търпение и получават благодат, колко повече трябва да търпим ние, монасите, които имаме всякакви условия, всякакви възможности за духовен живот!

Доколкото съм разбрал, най-големите скандали не само в семействата, но и в държавите стават от незначителни неща. В семейството единият трябва да се смирява пред другия, да подражава на добродетелите му, но и да понася странностите му. За да може човек да постъпва по този начин, ще му е много полезно да мисли за това, че Христос се е пожертвал за нашите грехове и търпи всички ни – милиарди човеци, макар че Самият Той е безгрешен. Докато ние, когато се измъчваме поради недостатъците на другите, изкупваме собствените си грехове. Добрият Бог така е наредил нещата, че единият с дарбата, която притежава, да помага на другия, а с недостатъка, който има, да се смирява пред него. Защото всеки човек си има своите дарби, но и някои недостатъци, с които трябва да се бори, за да ги преодолее.

Скарах се на едного! Да видите как го слуша жена му, въпреки че има много по-големи способности от него! Пред нея той е едно дете. Тя с послушанието си към него постоянно приема и трупя Божия благодат, докато той със своя егоизъм постоянно пропъжда благодатта и остава празен. И накрая кой печели? Виждаш ли? Тайната е в смирението. Основата на всичко е в това. Послушание, смирение. Ако той признаеше слабостта си и потърсеше помощ от Бога, тогава Божията благодат щеше да дойде и при него.

Вярната съпруга

– Отче, един мъж напусна жена си, взе и детето им и има връзка с други две жени. Тя ме попита какво да прави.

– Кажи ѝ колкото може да проявява търпение, да се моли и да се отнася с добро. Нека чака, нека не разтрогва брака тя самата. Един мъж се държал презрително с жена си, обиждал я, а тя всичко

приемала добродушно и с търпение. Починала сравнително млада. Когато изваждали костите ѝ¹⁵, от гроба се разнесло благоухание. Всички, които били там, се удивили. Виждате ли, тя всичко в този живот приемала с търпение, затова в другия живот получила оправдание.

Помня още един случай. Едно светско момче харесало едно момиче, което водело духовен живот. За да го хареса момичето, той също се опитвал да живее духовно, ходел на църква и т.н. Най-накрая се оженили. След години обаче той отново започнал светския си живот. Въпреки че вече и децата им били големи – едно момче в университета и две момичета, едното в лицей, другото в гимназия – той продължавал да живее разпътно. Имал голямо предприятие и печелел много пари, но повечето от тях пилее в блудния си живот. Горката му съпруга поддържала дома с много икономии, а също и децата си с добрите си съвети. Не обвинявала баща им, за да не се отвратят от него и да получат душевни рани, но и за да не тръгнат по неговия пример. Когато вечер се прибирал късно, лесно го оправдавала пред децата, казвайки, че е имал много работа. Но какво можела да каже, когато посред бял ден той се прибирал у дома с някоя своя приятелка? Защото, какво правел този небоящ се от Бога човек? – въпреки че и човек не заслужава да го наречеш, понеже нямал никаква човештина. Телефонирал късно на жена си да му пригответи желаното ядене и идвал на обяд с някоя от приятелките си. Горката майка, за да не помислят нещо лошо децата ѝ, посрещала радушно гостите. Оставяла впечатлението, че дошлата е и нейна приятелка, която съпругът ѝ взел с колата си от дома ѝ и я довел у тях. Деликатно изпращала децата по стаите им да четат, защото се страхувала да не видят някоя грозна сцена, понеже, за жалост, онзи не внимавал, но мърсувал и в дома им. Това ставало всеки ден, като през известен период от време той сменял приятелката си. Дори децата започнали да питат: „Колко приятелки имаш, мамо?“ „Познаваме се

¹⁵ В Гърция се спазва древната православна традиция три години след смъртта костите на починалия да се изваждат, измиват и поставят наново в гроба в една торбичка или в специални костници, а самият гроб се използва за други покойници, обикновено роднини. – Б. пр.

отдавна“, отговаряла им тя. Междувременно онзи се отнасял към нея горката по-зле от прислужница, понеже се държал много варварски. Представете си сега тази майка всеки ден да обслужва две животни, които безчестят дома и постоянно да внушава добри помисли на децата си. И при това не знаела дали тази история ще приключи след известно време, тъй че да си каже: „Ще потърпя“, и да има с какво малко да се утеша. Това състояние продължило доста години. Но понеже онзи нещастник дал големи права на дявола над себе си, естествено било да понася страшни демонични въздействия. Бил като луд, не можел да се владее, всичко му било криво. И тъй, един ден, както се возел в колата си, опиянен от плътското опиянение, изскочил от пътя и паднал в една пропаст. Автомобилът се потрошил, а той бил сериозно наранен. Закарали го в болницата и след известен възстановителен период го завели вкъщи осакатен. Никоя приятелка не го доближавала, защото вече нямал много пари, пък и лицето му било обезобразено. Обаче добрата съпруга се грижела за него с голямо добросърдечие, без да му припомня нищо от разпътния му живот. Това много го разтърсило и го изменило духовно. Искрено се разкалял, поискал да се изповяда, поживял няколко години като християнин, с вътрешен мир и починал в Господа. След неговата смърт синът му поел неговата работа и издържал семейството. Децата живеели в любов помежду си, защото се ръководели от принципите на добрата си майка. Тази майка била героиня. Изпила всичките горчилки, за да не се разпадне семейството ѝ и да не се огорчат децата ѝ, запазила добре семейството, спасила и своя мъж, а за себе си натрупала небесна награда. Бог ще настани тази жена на най-доброто място в рая.

Децата в разтрогнатите семейства

– Отче, когато мъжът е завладян от някоя страст, признава вината си, изповядва се и т.н., но все още е под нейното влияние и казва на жена си: „Измъчвам и теб, и децата, по-добре да се махна, да ви изпращам пари отдалече, за да не се мъчите“, тогава как трябва да постъпи жената?